

Önmegismerés és cselekvés

Folyóiratunk hat évének teljesítményéről

Az Aracs a korábban sokoldalúan akadályozott önmegismerés és etikus cselekvés melletti elkötelezettség jegyében indult. Olyan mozgalmat szerettünk volna szellemileg előkészíteni, amely békés úton és irredenta szándék nélkül önmagához, a józan eszéhez téríti vissza a magyarságot. Nemzetrészünk a körülmények szorításában szélsőségesen él, s mi az élet arany középújtára szerettük volna visszavezetni. Ezzel nem próbálkozhattunk anélkül, hogy ne igyekeztünk volna európai módon újjáértékelni az addig eltorzítva használt alapfogalmakat, köztük elsők között a nacionalizmust.

Munkatársaink többsége nemzetközpontúnak tartja magát, mert az azonos származásúak és sorsúak a nyomorukon elsősorban saját maguk segíthetnek. De az összetartáson, a társadalmi szolidaritáson túl a hiteles kultúrának, az oktatásnak és nevelésnek, az erkölcsi tartásnak, sőt a más nemzetek megbecsülésének a forrását is a nemzeti kultúrában találhatjuk meg. Vagyis csak a tudatlanok vagy a rossz számításból az uralkodó nemzethez csatlakozók tarthatnak bennünket nacionalistáknak. Az én értelmezésemben az a saját nemzetének tudatát kódosító nacionalista, aki a fajtájának csak a pozitív tulajdonságairól tud, s azokat túlértékeli. Az ilyen szellemi kártékonyság a bennünket leigázott, ill. az egyes területrészeinket eltulajdonított más népek nyakába varrja a saját emberi-nemzeti gyarlóságunkat. Akaratlanul is önmagunk ellen működnénk, ha – a balkániságra rálicítva – a polgárháború idején mennyeinek kikiáltott szerb nép tragikomikus jelzője ellen a mi nemzetünket mennyeinek tartva tiltakoznánk. Akkor is, ha az utóbbi két évtized történelme világszerte a szerbség tekintélyének zuhanásához vezetett, s a mi kulturális fölényünket domborította ki. Amennyiben gondosan vigyázunk, nehogy a mi elfogulatlanságra való törekvésünk akaratlanul is a bennünket mocskolókat juttassa igaztalan érvekhez, a tények akkor sem teszik lehetővé, hogy a magyar és a szerb nép mai erkölcsi arculatát a fekete és a fehér színellentétek szerint értékeljük. Mert jóllehet más nemzeteket nem

igyekeztünk halomra gyilkolni, a morálunk minősége határon innen és túl olyan, hogy a jogfosztottjaink és kizsákmányoltjaink életszínvonalbeli okok miatti pusztulása nem sokban marad el a szerb militarizmus gáztetteitől.

„Egyoldalúságunk” okai

Ha nem vagyunk nacionalisták, akkor vajon – az előbb mondottak szellemében – miért nem elsősorban a saját házunk táján söprögetünk, a szerbek, zsidók stb. ellen a II. világháború idején elkövetett népirtás, ill. a magyarok mentalitásában ma is föl-föltűnő antiszemitizmus, sovinizmus, irredentizmus jeleit kutatva, ahelyett, hogy gyakran teszünk közzé cikkeket, dokumentumokat az 1944/45-ös magyar-ellenes genocídiummal kapcsolatban, s hogy szinte kizárólag a magyarok mai helyzetét elemeztük, miközben számos esetben reagáltunk a bennünket ért atrocitásokra?

Múltkutatásunk egyoldalúságának oka, hogy 1945 után a győzteseknek, hódítóknak több okból kifolyólag bizonyítaniuk kellett, miszerint a trianoni békediktátum (minimális) igazságszolgáltatás volt, s a legyőzöttek fő bűnöseit jogosan sújtotta a nép ítélete kivégzésük, ill. a vagyonuk elkobzása által. Ez a részigazságra épülő, a valóságot elkendőző ideológia mind a mai napig működik. A szovjet rendszert megalapozó bolsevizmus a vele látszólag szakító Tito-érában is mindvégig pozitív kritériumként működött, ha a II. világháború oroszok és szövetségeseik által elkövetett gáztetteit kellett értékelni. Ez az egyoldalú fölfogás minden bűnért a „fasisztákat”, köztük a magyarokat tette felelőssé, akkor is, ha az utóbbiak lelkét legfeljebb a kultúrfölény gondolata szállta meg az erdei és hegyi banditizmussal szemben, miközben sokan közülük a tőlük elvett, őket megillető javakat igyekeztek visszaszerezni. Mindennek – a háborús bűntettekkel összefüggésben – a konkrét emberi és társadalmi körülményeit igyekeztünk és igyekszünk tudatosítani. Annak a gondolatnak a jegyében, mely szerint a kommunizmus nemcsak hogy nem pozitív értéként áll szemben a faszizmussal, hanem e két

militáns és totalitárius rendszer a nagyobb és a kisebb rossz ellentétéként sem fogható föl. Akkor sem, ha az utóbbi nézet másfajta előjellel a kommunizmus gyűlöllőjéhez, ill. a fasizmus rokonszenvezőjéhez fűződik.

Mire jó a múltkutatás?

Ha ma már kevesen is élnek a hajdani magyarítás áldozatai közül, vagy ha a leszármazottaik már nem érzik az összefüggést a hajdani és a mai sorsuk között, akkor miért kell ismételtlen a múltban vájkálni? Miért föltépni a sebeket? Nem vadítjuk-e vissza önkárosítóan azokat, akik tiszta lelkiismerettel élvezik az őseik által gaztettek árán szerzett javakat? Mire jó a szerb történelem árnyoldalainak előtérbe helyezése? Kinek van haszna az ilyen múltkutatásból? Vajon nem kárhozzatjuk-e eleve cselekvés-képtelenségre magunkat, ha a többségi nemzet rosszását állítjuk eléink leküzdhetetlen akadályként – mi „jóságos” kisebbségiek? S ezzel nem a zavarosban halászó politikusaink szekerét toljuk-e, akik eddig képtelenek voltak érdemben szolgálni azokat, akiknek a pozíciójukat köszönhetik?

A kérdésekben fölsejlő rémek fenyegetésével dacolva is vállaltuk és vállalunk kell a megismerés kockázatát. A mai magyar ember lelki valósága, folyamatos meghunyászkodottsága nem érhető meg a megfélemlítettség történelmi okainak föltárása nélkül. Értelmiségünknek a mindenkori hatalmat kiszolgáló cinizmusa mögött sem egyszerűen a létbiztonság védelme vagy a karrierizmus gátlástalansága áll. A „csak egyféleképpen, apró léptekkel lehet cselekedni” hamis ideológiája mögött a régebben pórul jártak fenyegető példája sejlik föl. Ki és mi van mind e mögött? A szerbek magatartása – reméljük – átalakulóban van, azonban a jogaink megadásával kapcsolatos tartózkodásuk nem érhető meg a polgárháborúban játszott szerepük tisztázása nélkül. Ez viszont lényegében elválaszthatatlan a II. világháborúban s annak végén alkalmazott módszereiktől. Közben nem szabad elfelednünk, hogy a többségben levő fölvilágosult szerbek vállalják az Európához való csatlakozást, ahogyan az utóbbi sem őrizheti meg a nyugalmát a balkáni tűzfészek eloltása nélkül. Vagyis csupán rajtunk múlik, vajon a félelmünk növelése vagy eloszlatása céljából tudatosítjuk-e önmagunk, ill. a velünk élő többségi népnek részben még a rossz hagyományok szerint működő, részben már átalakult (esetleg csak lefojtott) tulajdonságait.

Mindazonáltal Európának is tudnia kell, hogy a délszláv polgárháborúnak s a mi folyamatos megalázottságunknak, szolgálalkúságunknak miféle történelmi előzményei voltak.

Nagy-Magyarország kísértete

Az elmondottakkal összefüggésben kell beszélnünk a trianoni békediktátum és Nagy-Magyarország emlékezetének fontosságáról. A nosztalgia, a múltó pillanat szintjén viszonylag sok így vagy úgy nyomorgó magyart kísérhet meg annak az időnek a visszavárása, amikor nem alázták meg az embert azért, mert ő elsősorban az anyanyelvén tud, ill. tudna beszélni, ha módja lett volna folyékonyan megtanulni azt. Felnőtt módon gondolkodó ember azonban nem várhat olyan történelmi pillanatra, melynek eljövételére nincs esély. Meg aztán – s ezt az északi határon túli nemzettársaink szomorú példája igen szemléletesen tanúsítja – sokkal nagyobb társadalom-és magánéleti problémáink vannak nekünk annál, semhogy átadhassuk magunkat a romantikus eszmének, mely szerint a többséggé válás varázsütésre megváltoztatná azt, ami most rossz bennünk. Az ilyen csodavárás azoknak a párt-politikusoknak a malmára hajtja a vizet, akik érdekeinek az felel meg, hogy a magyarság önrendelkezése ne valósuljon meg, mert különben az ő szólam-ismételgető szerepüknek befellegzett.

Mégis rendkívüli fontosságú a Trianon előtti Nagy-Magyarország térképének megismerése – elsősorban az újabb nemzedékeink nevelődése szempontjából, hiszen ők az iskolában alig tanulhatnak meg valamit a mi nemzeti múltunkból. Azért is fontosak ezek a szerb belügy által nem szívesen látott térképek, mert – főleg ha nagyobb számban és gyakrabban, de nem irredenta jelszavakkal jelennének meg – mind több tisztességes, szerb ember jöhetne lassan tisztába azzal, hogyan is nézett ki ezer éven át a Kárpát-medence politikai térképe, s mennyit köszönhet az ő nemzeti kultúrája ennek az oly sokat és egyoldalúan ócsárolt birodalomnak. Mi, az Aracs szerkesztői, a Hatvannégy Vármegye általunk is támogatott törekvése lényegének a hajdani történelem elfogulatlan megismertetését tartjuk. E tekintetben megegyeznek a nézeteink, s ezért adtunk helyet némely közleményüknek. A mi tapasztalatunk nem támasztja alá azt a magyar politikusok által is hangoztatott vádat, mely szerint a nevezett csoport a szerbiai társadalmat fölforgatni igyekvő, szélsőjobboldali beállítottságú lenne. Hogy magyar fiatalokként a magyarságukat vállalva lépnek föl,

nemcsak joguknak, hanem kötelességüknek is tartjuk. S e tekintetben példamutatóknak tekintjük őket.

Polgárok a janicsár szellem szorításában

Ennek a lelkiismeretünk diktálta beállítottságnak az a következménye, hogy akkor is fenyegetettségben kell élnünk, ha a munkatársi körünkön kívüli kapcsolattartásunknak, sokoldalú eszmecseréinknek, tényellenőrzéseinknek köszönhetően nem paranoiás lélekállapotban működünk. Annak dacára sem, hogy a Gubás házaspárnak, folyóiratunk alapító szervezete vezetőinek, két fő munkatársunknak a bántalmazói és kirablói mind a mai napig ismeretlenek. Legalább ennyire fájdalmas, hogy a VMSZ, a délvidéki magyarság legbefolyásosabb pártszervezete nem használta ki az alkalmat, s nem tette szóvá sehol sem kellő nyomatékkal a magyarság ügye képviselőinek alvilág általi megaláztatását, folyamatos fenyegetettségét. Nem csoda, hiszen a VMSZ azt sem hozta nyilvánosságra, vajon a nála bejelentett rablások és testi sértések kárvallottjai között milyen a nemzetiségi arány. Ezzel a mi legtekintélyesebb pártpolitikai szervezetünk újfent bebizonyította: a délvidéki magyarok létérdeke helyett csak a saját csoportérdekét képviseli, annál is inkább, mert a nemzetellenes magyarországi kormányban támogatóra lett. Szerencsére az itteni többi párt nem áll tőlünk ennyire távol, aminek köszönhetően nem egy kiemelkedő személyiségük írását közölhettük.

Mi abban térünk el Közép-Kelet-Európa politikai elitjeinek nagy többségétől, hogy komolyan igyekszünk venni a korszerű regionális szellemet. A regionalizmus fogalmából nem felejtjük ki a pszichológiai összefüggésű, anyanyelvi vonatkozású, személyi és nemzeti azonosságot védő emberi tartalmakat. Ezzel ellentétbe is kerülünk azokkal az ál-európai törekvésekkel, amelyek az életszínvonal növelését elsősorban vagy kizárólag a fogyasztás növelésében látják, s könnyen manipulálják a valóban sok tekintetben nélkülöző, művelődési szempontból igénytelené vált embereket. A mai Európa is hajlamos vizet prédikálni és bort inni. Miközben a regionalizmus szellemét írja a zászlajára, a globalizáció pénzét kínálja, hiszen az általa nyújtott anyagiak többnyire nem az értékes nemzeti sajtóságok védelmét támogatja, hanem – a csönd, az álbéke és a fotelok megőrzése érdekében – a homogenizálást, a beolvasztást, az elszürkülést serkenti. Ezzel szemben az Aracs a nemzet konkrét esetekhez fűződő problémáit igyekszik fölteni a felelősök lelkiismeretének befolyásolása céljából.

Mivel életközben igyekszünk lenni, s mert a civil szervezetek valós emberi érdekek szerinti csoportosulások, ezért velük közös vállalkozásaink is vannak, s a cikkeiket, közleményeiket szívesen közöljük a folyóiratunkban. Nem látjuk értelmét a szabadkai és az újvidéki polgári társulások megkülönböztetésének. Ki-ki a szakértelmének, értékfölfogásának, lehetőségének megfelelően teszi a dolgát. Sajnos azonban, még így, összetartva, egymás munkáját kiegészítve is legfeljebb olyan eredményekkel dicsekedhetünk, amelyek jelentősége, kisebb csoportok hasznán túl, majd csak a magyarság önrendelkezésének kivívását követően juthat kifejezésre. Az önálló iskolarendszerünk megteremtése vonatkozásában hiába jutott el Brüsszelig a strasbourg-i bíróságnak címzett segélykiáltásunk, akik állítólag képviselnek bennünket, a budapesti érdekeket a brüsszeliakkal egyeztetve működnek.

Legalább ennyire fájó pontunk a biológiai és egyben szellemi ifjúság hiánya. A Délvidéki Magyar Ifjúsági Szövetség és a Civil Mozgalom fiataljai között bár vannak tehetséges és eredményeket is fölmutató emberek, a körülményeik alkalmazkodásra, pragmatikus politizálásra kényszerítik őket. Az Európai Unió (és Magyarország) alapítványaitól a „tűzoltásra” és a sebek borogatására sem kapnak támogatást. Habár szerveztek már demonstrációkat, nincsenek olyan anyagi lehetőségeik s így szellemi megmozdulásaik sem, melyek révén jótékonyan befolyásolhatnák a kilátástalan jövőjű fiatalok tömegeit. Jellemző, hogy a Magyar Egyetem létrehozására módszeresen végrehajtott akciójuk a vezető pedagógusok kenyérkötöttsége miatt nem hozhatta meg az eredményét.

Az Aracs mindenesetre folyamatosan nyitva áll előttük. Ők a mi egyedüli reményeink.

A média még mindig nincs feladata magaslatán

A média leginkább csak számonkénti tartalomismertetőt közöl az Aracról. Ily módon a többi folyóirat mellett bennünket is „letud”. Úgy tesz, mintha nem lenne vele tisztában: minden erkölcsi és szellemi erőnkkel „kilógni” igyekszünk a régi színűket többé-kevésbé kifehérített, liberalizált poszt-kommunista folyóiratok közül. Elvértve reagál az írásaink által fölvetett, körmünkre égő problémákra. Különben is a beidegződéséből és egzisztenciális okokból kifolyólag csak a felszínét érinti a délvidéki magyarokat terhelő gondoknak. A napi politikai

elvárásoknak megfelelő személyek tevékenysége érdekli, s általában a látszatok kultuszát ápolja.

A délvidéki „magyar” médiának (főleg a tévének) nem szabad arra gondolnia, aminek az Aracs munkatársai a tudatában vannak: ti., az egész Szerbia lakosságának érdekeit nem a Trianon óta érvényes határkeretek között szolgáljuk érdemben. Következően nem tölthet el bennünket viszonylagos elégedettséggel a kisebbik rossz, vagyis az, hogy a Vajdaságban az életszínvonal még mindig magasabb, mint Szerbiában. Jóval nagyobb mértékben, és persze, tárgyilagosan, a gyűlölködés árnyalata nélkül a délvidéki magyarok életének eddig jórészt elhallgatott vonatkozásaira kellene összepontosítania a médiának a figyelmét ahhoz, hogy a funkcióját betöltve legyenek olvasói, hallgatói, ill. nézői. Hol vannak a szerencsétlen sorsú magyarok jobbágyokéhoz, rabszolgákéhoz hasonlítható helyzetéről szóló riportok? Hol sorakoznak a bennünket érő megaláztatásokról szóló élménybeszámolók a színes írások, a szenzációvadász pletykák, a nagyvilági hírek között? Ez a szerkesztési gyakorlat a provincializmusnak, a magyarság gettósításának megszüntetése helyett annak fokozása jegyében működik. S e folyamat megállítására mindaddig nem számíthatunk, míg a Magyar Tanszéken diplomát szerzett fiatalokat sem tanítják meg arra, miszerint az egyetemes magyarságban gondolkodni nem azonos a mai magyarországi pártpolitika bármely változatával való azonosulással. (Egyébként, amelyik a legközelebb áll hozzánk, a saját léte érdekében az sem vállalhat bennünket teljességgel.) Ti. létezik egy nemzeti összkultúrkinccs, mely (az emberiség és a szomszéd népek érték hagyományával összefüggésben) nélkülözhetetlen az ifjúság testileg-lelkileg egészséges emberré nevelésében. A mi cikkeink ezt az egyszer majd csak meginduló józanodási, gerincesedési folyamatot kívánják szolgálni.

Jó magyarok vagyunk-e?

A rendszerváltás után a pártoskodás légköre, a magyarság magyarként való érvényesülésének ígérete időszerűsítette a „jó” és „rossz” magyaroknak a II. világháború idején való megkülönböztetését. Mi, az Aracs munkatársai óvatosan használjuk e jelzőket. Az ui., hogy valaki vállalja-e a magyarságát, sok mindentől függ. Ahol több gyerek van a családban (ami a jobboldali mérce szerint nagyon is megbecsülendő, mert nemzetünk megmaradása függ tőle) ott – pláne ha csupán a férj van

munkaviszonyban – a kenyérkeresőnek igencsak meg kell válogatnia a szavait a munkahelyén. Még jó, ha a déli szöványaink valamelyikében a magyar ember munkaadójához igazodva nem tér át a pravoszláv vallásra, miközben otthon magyar rádióadás hallgatása mellett magyarul beszél a családjával. Vajon rossz magyar az ilyen ember?

Természetesen más mérce alapján kell véleményt formálni azoknak a magyarságáról, akik a pozíciótartásuk, fölkapaszkodásuk, gyarapodásuk érdekében, s a megmaradásunk jelszavát hangoztatva, lényegében a titói nemzetiségpolitikát gyakorolják. Mélyebb igazságot mondunk azonban, ha inkább álszemélyiségeknek, gyöngö jellemekeknek, farizeusoknak, mint rossz magyaroknak tekintjük őket. Ha nem így teszünk, akkor a tájékozatlan mint rossz magyarokat esetleg jó szerbeknek is gondolhatná őket, holott csupán kétszínűségről, gerinctelenségről van szó.

Azért is kell óvatosan kezelnünk a jelzett megkülönböztetést, mert olyan férfiebbekről is hallottam, akik enyhén szólva annyira méltánytalanul bánnak a családjukkal, hogy jobb lenne, ha teljesen elhanyagolnák azt... Nos, az ilyen családfők a magyarságuk hangsúlyozásával igyekeznek valakivé válni. Vajon jó magyarok-e ezek a frázis-magyaroknak remélhetőleg nem túl nagy csoportját képviselők?

Az Aracs szerkesztéspolitikája számára elsősorban a tiszta lelkiismeretű, lefojtások nélkül munkálkodó vezető vagy felelős pozíciójú értelmiségi fontos, aki magától értődőnek tartja magyarságának teljes mértékben és minden tekintetben való vállalását, mint ahogyan a nap süt, az eső esik. Mi tehát előbb beszélünk nyílt, a művelődési és politikai problémákat tabuktól függetlenül végiggondoló és a belátása szerint – más hasonlóan szabad egyedek észrevételeit is hasznosító – cselekvő, egészséges szellemű, becsületes európai emberről, mint „jó” magyarról. Ha az előbbi rendben van, akkor az utóbbi magától értődő.

Az istenhit jegyében

A keresztyén (keresztyén) meggyőződésünk kötelez bennünket a vállalt értékrend érvényesítésére. Ez azonban nem jelenti azt, mintha bármely egyház szolgálatában tevékenykednénk.

Folyóiratunk megindulását (2001) anyagi és erkölcsi támogatásával lényegesen megkönnyítette a tóthfalusi plébániához tartozó Logos Grafikai Műhely, amely azonban nem vált kerékkötönkké, amikor már az első számunktól megmutatkozott: mi

egyházi dogmáktól független ökumenikus szellemben gondolkodunk. Nem botránkozott meg azon, hogy számunkra a vallás elsősorban az embernek a kommunizmus idején visszafejlesztett erkölcsi épülése szempontjából fontos. A fenyegetések dacára sem rettentették meg a mi tett-kísérletekben kifejeződő imádságaink.

Mindazonáltal amit régóta tudtunk, újfent tapasztalnunk kellett: az egyházban is van emberi gyarlóság. Míg ui. annak örvendeztünk, hogy az egyik plébános segítségével beszerezhettük és megjelentethettük a papok elleni 1944/45-ös partizán genocídiumra vonatkozó visszaemlékezést, addig egy másik pap által feddésben részesültünk, miközben nem tudhattuk, milyen érdek beszélgeti az illetőt. Nem egy elavult egyházi formákat bíráló cikket is közöltünk, habár ezzel nem kérdőjeleztük meg a

szóban forgó patinás intézménynek a művelődésőrző szerepét. Annál kevésbé, mert alapkönyvét, a Bibliát, akkor is az emberi kultúra alapkövének tekintjük, ha nem ritka többértelműsége következtében – történelmi időktől, helyzetektől, meggyőződésektől és gyarlóságoktól függően – megosztja az embereket. Az emberi viselkedésre vonatkozó gondolatai ui. egyértelműek s időtlenek. Ezek elfogadása alapfeltétele a humánusan működő társadalomnak.

Az Aracs az érintett szellemben, a maga szerény módján igyekszik példát mutatni. Talán valamennyire sikerül is neki, hiszen a munkatársai csupán ritkán és csak kevés tiszteletdíjat kapnak fáradozásaikért. Többre nem számíthatnak, hiszen a magyarországi és a délvidéki politikusaink, ill. politizált intézményeink többsége – jobbik esetben – közönyös magatartást tanúsítanak iránta.

